

Список літератури:

1. Бубка С. Н., Булатова М. М. Олімпійське сузір'я України: атлети. 2-ге вид. Київ : Олімпійська література, 2011. 165 с.
2. Григор'єв В. М. Бочарова Ніна Антонівна. Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Бочарова, Ніна Антонівна](https://vue.gov.ua/Бочарова,НінаАнтонівна)
3. Стадниченко К. «Не маю права боятися». Історія життя олімпійської чемпіонки Ніни Бочарової. Газета «Вісти» від 4 лютого 2021 р. №019. URL: <https://vesti.ua/sport/drugie/ne-imeyu-prava-boyatsya-istoriya-zhizni-olimpijskoj-chempionki-niny-bocharovoj>
4. Присвоєння звання почесного громадянина міста Києва: Рішення Київради від 14.05.2015 № 470/1334
5. Швець Є. Олимпийская чемпионка Нина Бочарова: я смерти не боюсь. Я не имею права бояться. URL: https://rus.lb.ua/sport/2012/02/29/139055_nina_bocharova_vo_vremya_voyni_i_srazu.html
6. Arkaev L., Suchilin N. Gymnastics: How to Create Champions. Oxford : Meyer & Meyer, 2004. 408 p.

Криворучко І.В., <https://orcid.org/0000-0003-4392-0483>

Шукатка О.В., <https://orcid.org/0000-0002-2297-4709>

ПЕДАГОГІКА ПРОФЕСОРА ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

Львівський національний університет
імені Івана Франка

Annotation. *The article analyzes the problems of Ivan Boberskyi's pedagogical works during his social and pedagogical activity at the beginning of the 20th century. It investigated the mainest works of the Ukrainian national physical activity founder. It is summarized that the essence of Ivan Boberskyi's pedagogical methods in his learning works were to explain how to make any particular gymnastic and physical exercise and to give the opportunity to implement this in practice at the physical culture lessons.*

Keywords: *Ivan Boberskyi, pedagogical methods, physical culture, Ukraine.*

Актуальність теми дослідження. Іван Миколайович Боберський є однією із ключових фігур в українській історії, педагогіці та культурі. Він є засновником української національної фізичної культури, автором багатьох теоретичних праць із фізичного виховання, у яких були запроваджені вперше в нашій мові назви спортивних ігор та вправ, котрі були популярні в європейських країнах, а також були закладені основи педагогіки національного фізичного виховання.

Мета дослідження. Здійснити аналіз педагогічного доробку професора Івана Боберського.

Методи дослідження. аналіз, порівняння та узагальнення теоретичних даних.

Результати досліджень. Як один із засновників «Пласту», викладач фізичного виховання у Львівській академічній гімназії та очільник товариства «Сокіл-Батько» в 1908 – 1918 роках, Іван Боберський активно сприяв поширенню пропаганди збереження та зміцнення здоров'я серед школярів, гімназистів та загалом усієї молоді Галичини. Плідна педагогічна та громадська діяльність у сфері фізичного виховання дала свій результат: у міжвоєнний період, тобто в часи між Першою та Другою світовою війною, його учні (Петро та Тарас Франки, Степан Гайдучок, Савина Сидорович та інші) продовжили пропагувати здоровий спосіб життя, оприлюднивши педагогічні праці про шведську руханку та викладаючи фізичне виховання в гімназіях та університетах. Саме тому будемо акцентувати увагу на педагогічні погляди Боберського та їхній вплив на розвиток фізичної культури у міжвоєнний період.

Однією з основних педагогічних доробок І. Боберського є праця «Впоряд», видана в 1909 році у Львові, де видатний український педагог висвітлив власні новітні на той час педагогічні методики, які є актуальні й нині. Іван Боберський у своїй вищенаведеній праці наголошує, що «учитель чи учителька описує вправу простими і яскравими словами та поучає, як звучить розказ до тої вправи». Це означає, що вчитель фізичної культури під час виконання вправи має пояснити простими та доступними для дітей словами, як виконується та чи інша вправа, а потім показати її на практиці: «Учитель каже: «Вправу покажу!» видає розказ собі самому і сам виконує вправу поправно». Професор пропонує під час виконання вправи викликати того учня, «про котрого думає, що поняв вправу», для того, щоб перед своїми однокласниками

показав виконану вправу. Учитель міг наголосити на помилках під час виконання вправи учнем і допомогти вдосконалити рухи вправи. Коли все зроблено, як належить, «учитель хвалить ученика і каже йому вернути в ряд словами: «Вертай в ряд!» Знову при вправах двійок і чвірок викликає учитель, очевидно двійку або чвірку». Аналогічно робиться і з трьома учнями, «особливо менш понятних». Під час виконання тяжких вправ «потрібно нераз переробити з кожним учеником з окрема». Під час аналізу актуальності його педагогічних методик у наукових працях іноземних педагогів із фізичного виховання спостерігаємо, що всі рекомендації Боберського є начасними у світовій педагогіці.

Немало важливим під час проведення уроків із фізичного виховання є умови для зручного виконання вправ. У праці Івана Боберського «Нові шляхи до тілесного виховання», яку популяризував для широкого кола читачів доктор історичних наук, дослідник біографії засновника української фізичної культури Андрій Сова, автор пояснив проблеми фізичного виховання в шкільній освіті Австро-Угорської імперії початку ХХ століття. Ця праця була спочатку опублікована у віденському журналі «Körperliche Erziehung» (1910 р., № 10) і вийшла друком після проведення анкети з питань тілесного виховання в Міністерстві віровизнань і освіти у Відні 10-12 січня 1910 р. Цю ж публікацію, але вже українською мовою, надрукували 1911 р. в українському науково-педагогічному журналі «Наша Школа». Окремим накладом українського гімнастичного товариства «Сокіл-Батько» праця побачила світ у 1911 році. До прикладу, автор вищенаведеної праці звернув увагу, що існує проблема недостатнього простору для проведення уроків фізичного виховання в австро-угорських школах: «Сею увагою переходжу до обговорення простору, потрібного доруханки і рухових гор.... Проймає мене моральний і тілесний біль, коли виджу новий шкільний будинок з маленьким подвірцем, а до того при порош-ній, оживленій улици.... В перервах проходжується дещо по задушних, темних, вузких коритарях». Іван Боберський запропонував оригінальне вирішення цієї проблеми: «Після основ, яких вимагає теперішній час від тілесного виховання, повинна кожда школа посідати своє власне грище. «Союзняк», «Добувач», «Тарабанна» вимагають, щоби грище обнімало що найменше 10.000 квадратних метрів. Щойно при 30.000 квадратних метрах стає площа вигідною».

Це свідчить про те, що професор Іван Боберський докладав зусиль, щоб учні мали гідні умови для занять із фізичного виховання.

Вплив педагогічних підходів Івана Боберського спостерігається у праці його учня, професора Коломийської української гімназії в 1922 – 1930 роках, популяризатора в Коломиї тенісу Петра Франка «Ілюстрований підручник шведської руханки, ігор і змагів, ритмічних вправ дитячих забав», виданий у Львові в 1924 році. Петро Франко наголошує: «З правила учитель повинен уміти показати всі ті вправи, яких вимагає, а передівсім мусить їх знаменито знати з власного досвіду», «При важших вправах одні допомагають другим або бережуть перед упадком. Така «поміч» або безпека потрібна при скоках, деяких рівноважних вправах, звисах і т.д.», «Поправляти наперед найважнійші, потім менше важні похибки, але все як найскорше. Зле виконану вправу кажемо повторити на приказ: Ще раз! Навіть кілька разів, або кажемо зробити вправу легшу, підготовну, а опісля бажану вправу». Як бачимо, можна спостерігати схожість педагогічних підходів Івана Боберського та його учня Петра Франка, що свідчить про важливий внесок професора в популяризацію фізичного виховання в Галичині. Його педагогічні методи відіграли важливу роль у популяризації фізичного виховання його послідовників та учнів, у тому числі й Петра Франка, який у Коломиї пропагував «сітківку», тобто теніс та створив усі умови для занять цим видом спорту.

Висновок. Сутність педагогічних методів полягає у тому, щоб доступними, зрозумілими. описовими словами роз'яснити (змоделювати) молоді, як виконати ту чи іншу тіловиховну (гімнастичну) вправу, і дати змогу самостійно реалізувати на практиці. Іншими словами Іван Миколайович Боберський педагогіку муштри замінив педагогікою довіри, чим випередив час.

Список літератури:

1. Боберський І. Нові шляхи до тілесного виховання. Львів: Накладом «Сокола-Батька», 1911. 8 с.
2. Боберський І. Впоряд. Друкарня Наукового товариства ім. Шевченка, Львів; 1909. 58 с.
3. Шукатка О.В., Криворучко І.В. До проблем фізичного виховання у шкільній освіті Австро-угорської імперії (за І. Боберським) та сучасної Австрії. Педагогіка формування творчої

особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук, пр, - / [редкол.: А.В. Сущенко (голов, ред.) та ін.]. Запоріжжя: КПУ, 2022. Вип. 85. С. 45-49. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.85.7>

4. Франко П. Підручник шведської руханки. Українське Видавництво "Говерля", Нью-Йорк, 1956. 352 с.

Кругляк О.¹, Кругляк Т.¹, Кругляк Н.²

**ВИТОКИ УКРАЇНСЬКОЇ РУХАНКИ ЗА АВСТРО-УГОРСЬКИХ І ПОЛЬСЬКИХ ЧАСІВ
(на прикладі Самбірської гімназії)**

¹КЗЛОР «Самбірський фаховий педагогічний коледж ім. І.Филипчака»

²КЗЛОР «Самбірський фаховий медичний коледж»

Анотація. У публікації представлено дослідження витоків української руханки за австро-угорських і польських часів (на прикладі Самбірської гімназії).

Annotation. This article describes the study of the origins of Ukrainian warm-up activities in the Austro-Hungarian and Polish periods (on the example of the Sambir gymnasium).

Актуальність дослідження. Історія зародження української руханки зберігає немало напівзабутих сторінок. Дослідження витоків руханки на Самбірщині здійснювали науковці, письменники, кореспонденти А.Сова, М.Кріль, Є.Попов, В.Каспаревич, О.Скоцень, О.Леськів [1-3].

Ці публікації слугували базисом для нашого історичного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Самбір – одне з найбільших міст передгір'я Карпат, розташоване безпосередньо на березі Дністра. Протягом багатьох століть Самбір був одним із найважливіших міст Галичини. Археологічні знахідки свідчать, що на території Самбора люди живуть протягом принаймні трьох тисяч років. Нас зацікавили історичні витoki зародження української руханки у Самбірському краї.

Тому **предметом нашого дослідження** стали витoki української руханки у Самбірській гімназії за австро-угорських і польських часів.